

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Domovní znamení v Olomouci

Olomouc, červen 2014

Vedoucí práce:

Kateřina Čermáková

Mgr. Petra Malasková

Obsah

1 Domovní znamení	5
2 Domovní znamení v Olomouci	5
2.2 Výskyt v Olomouci	5
2.2.1 U černého koně.....	6
2.2.2 U zlatého jelena	6
2.2.3 U zlatého beránka	7
2.2.4 U černého psa	7
2.2.5 Další známá domovní znamení.....	7
3 Geocaching.....	8
3.1 Definice.....	8
3.2 Geocaching v ČR	8
3.3 S geocachingem po domovních znameních.....	9
4 Dotazník	11
Závěr.....	12

Abstrakt

Ve své závěrečné práci bych Vás chtěla seznámit s historickou Olomoucí a s krásami, které toto město ukrývá. V mé práci se dočtete o vzniku domovních znamení a také o jejich použití v minulosti. Dále poukazují na to, že můžeme historii Olomouce poznat i zábavnou formou jako například geocachingem.

Abstract

In my final work I want to tell you something about historical Olomouc. In my work you can read about house signs and about their beauties. I want to show you that you can learn about history of Olomouc in a fun form, e.g. by geocaching.

ÚVOD

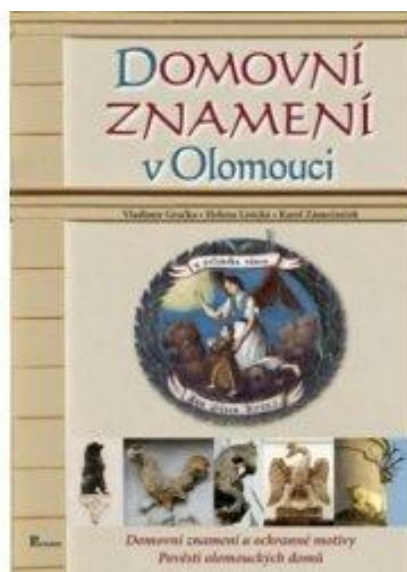
Toto téma jsem si vybrala hlavně proto, aby se i ostatní dozvěděli o krásách Olomouce. Myslím si, že většina lidí ani neví, co to domovní znamení jsou, a proto doufám, že je moje závěrečná práce aspoň trochu zaujme a změní to jejich pohled na věc. Často procházím Olomoucí, pozoruji domy kolem sebe a hledám nějaká další znamení, o kterých jsem ještě neslyšela. V této práci chci upozornit i na to, že domovní znamení můžeme poznat i zábavnou formou, jedná se o tzv. geocaching.

1 Domovní znamení

Domovní znamení bývala v minulosti neoddělitelnou součástí výzdoby měšťanských domů. Původně se domy označovaly jménem rodu, rodiny nebo osoby, které v domě bydlely. V této době se místo domovních znamení používají popisná čísla. Domovní znamení jsou známé již od konce 14. století a byla s oblibou požívána i v 19. století. O domovních znameních byla napsána spousta odborných pojednání a váže se na ně mnoho pověstí.

2 Domovní znamení v Olomouci

V roce 1771 ztratila Olomouc jeden významný zvyk. Označování domů různými zvířaty a symboly nahradilo „suché“ číslování. Však v poslední době se snaží umělci domovní znamení obnovovat. Jedním z objevitelů domovních znamení je Vladimír Gračka, který se narodil 17. 12. 1947 v Olomouci. Absolvoval průmyslovou školu stavební v Lipníku nad Bečvou. Je autorem několika knih. Za zmínku stojí především „Domovní znamení v Olomouci“ a „Ochranné plastiky a obrazy v Olomouci.“

Obr. 1 Kniha domovních znamení

2.2 Výskyt v Olomouci

Domovní znamení můžeme nalézt skoro v celé staré Olomouci. Nejvíce jich naleznete na Dolním a Horním náměstí v ulicích Lafayettova, Pavelčákova, Švédská, Riegrova, Ztracená a mnoho dalších menších uliček v Olomouci.

2.2.1 U černého koně

Domovní znamení U černého koně, je jedním z nejstarších zachovalých v historickém jádru města. Prvním majitelem je podle kroniky uváděn Wolfgang Pockel a v domě býval po dlouhá léta zájezdní hostinec. Ve výši druhého patra je plastika poloviny černého koně s ohlávkou v okénku. Dům vlastnili v 18. století Lichtensteinové a později Magnisové. Ke vzniku domovního znamení se váže romantická pověst o zamilovaném koni.

Obr. 3 Černý kůň

Kdysi dávno jednomu panskému domě v Olomouci žila komorná Verunka. Jednou se do domu, kde bydlela, vrátil mladý pán, do kterého se hned zamilovala, on ovšem její lásku neopětoval. Po čase bezmoci Verunka navštívila místní bábu kořenářku, která jí dala byliny, po kterých se do ní měl mladý pán navždy zamilovat. Když lektvar uvařila, dala ho vychladit. Do síně však vběhl pacholek s vědrem vody pro koně a převrhl lektvar, ze kterého vystříklo pár kapek i do vědra vody. Vodu dal vypít ve stáji krásnému černému koni. Ten se však začal divoce plašit, až se utrl a vběhl divoce za Verunkou, která šla pro lektvar lásky. Když koně uviděla, běžela do světnice, ale kůň však za ní. Protože nestačila zavřít světničku, utíkala až k oknu. V poslední chvíli uskočila stranou. Kůň se ovšem zaklesl ve starém klenutém okně. Nakonec ho museli zabít a rozřezat.

2.2.2 U zlatého jelena

Zlatý jelen je nejrozměrnější zachované domovní znamení ve městě. Je to pozlacený jelen (osmerák), umístěný nad římsou oken prvního patra. Datum vzniku znamení není přesně známo, nejspíše vzniklo po roce 1739, kdy dům vlastnil kupec Tomáš Hirsch (der Hirsch-jelen). Je tedy logické, že zlatého jelena nechal majitel umístit na průčelí jako symbol svého jména a měšťanské pýchy. Majitelé, většinou kupci, se zde střídali. Roku 1636- 1690 vlastnila dům rodina Pecháčského, po roce 1690 zde měl Bernard John vinárnu v zadním domě ve dvoře. Rodina Pommbergova v letech 1752-1781 dům upravila po obléhání Prusy. Dále se uvádí, že jako posledním vlastníkem je od roku 1899 pan Karel Brandhuber, starosta města Olomouce.

Obr. 4 Zlatý jelen

2.2.3 U zlatého beránka

Dům s beránkem stojí na rohu Denisovy a Univerzitní ulice. Jeho podobu můžeme spatřit na známém obraze Příjezd kardinála Troyera do Olomouce. První zmínka o domě byla roku 1531. Svým vznikem patří k nejstarším ve městě. Je to jediné dvojnásobné znamení. Oba dva reliéfy jsou až z poloviny 19. Století, kdy dům prošel rozsáhlými stavebními úpravami. Dnes jsou obě znamení natřena nevhodnou barvou. Z bývalých majitelů můžeme připomenout k roku 1711 královského soudce Supika Serviliana Gunthera.

Obr. 5 Zlatý beránek

2.2.4 U černého psa

Černý pes je dodnes zachovalé domovní znamení. První zmínka o domu a jeho majiteli pochází z roku 1413, kdy dům vlastnil Jan Grepler. V roce 1685 byl majitelem Matouš Jiří Buchff, který pojmenoval vinárnu v domě U zlatého beránka. Pak zde býval dlouhá léta železářský obchod zvaný U zlatého psa a dům vlastnila rodina Schmidtova. V roce 1907 došlo k velkým stavebním úpravám pro Mlčochovu drogerii U černého psa. U prvního okna je reliéf sedícího psa s medailonkem na krku. Provedení dnešní výzdoby je skromnější než u původní, ale zatím je to ojedinělý případ obnovy domovního znamení v historickém jádru města Olomouce.

Obr. 6 Černý pes

2.2.5 Další známá domovní znamení

- U zlaté koule- Horní náměstí 11
- U zeleného stromu- Dolní náměstí 9
- U zlaté hvězdy- Horní náměstí 15
- U zlaté hrušky- Riegerova 14
- U zlatého prstenu- Horní náměstí 18

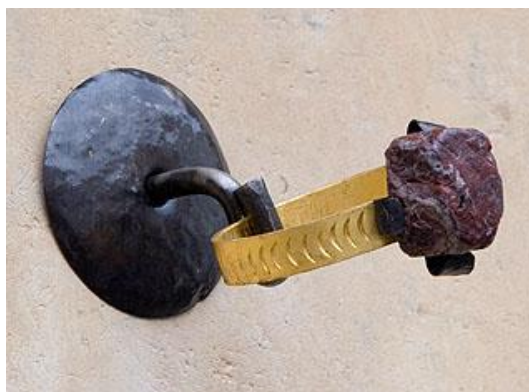
Obr. 7 Zlatá koule

Obr. 8 U zeleného stromu

Obr. 9 U zlaté hvězdy

Obr. 11 U zlatého prstenu

Obr. 10 U zlaté hrušky

3 Geocaching

3.1 Definice

Geocaching je hra, provozovaná v terénu za používání navigačních přístrojů. Spočívá v hledání skrytého pokladu, takzvaně cache, u níž známe zeměpisné souřadnice, většinou se jedná o plastovou schránku, ovšem jejich podob bývá více. Jednou z výhod geocachingu je možnost poznávat zajímavá místa, která se vyznačují pěknou krajinou, památkami či historickou událostí, jedná se o místa, na které se snaží tímto způsobem tvůrce ukryté cache upozornit.

3.2 Geocaching v ČR

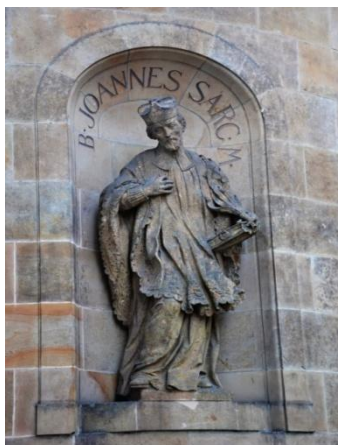
Začátky českého geocachingu jsou dány k roku 2001, kdy byla založena první česká cache. Původně byla tvořena pouze igelitovou taškou, později byla vyměněna za pevnější plastovou krabici. V roce 2003 pak vznikly webové stránky geocaching.cz. Konaly se a konají nejrůznější skupinová setkání. V roce 2012 pak vzniklo občanské sdružení Česká asociace geocachingu.

Obr. 12 Logo geocachingu

3.3 S geocachingem po domovních znameních

- Celá rodina jsme se vydali po Olomouckých znameních. Jako první zamíříme na třídu 1. Máje, kde můžeme spatřit Dům u Josefa. V prvním patře je plastika Sv. Josefa nesoucího dítě v náručí. Na úrovni prvního patra se nachází nápis. Abychom získali první souřadnici, musíme spočítat písmena v nápisu a zapsat si je pod písmenem A.

Obr. 8 Plastika sv. Josefa

- Naše cesta dále pokračuje do Denisovy a Univerzitní ulice kde spatříme Dům u beránka. Tady máme za úkol spočítat počet beránků na domě. Toto číslo si zapíšeme jako písmeno B.
- Potom se vypravíme dál do Univerzitní ulice, kde je ve výklenku kamenná socha knížete Václava s kopím a štítem. Tady máme trošku jinou otázku a to takovou, v jaké ruce drží svou kopí. Jestli v levé písmeno C= 3 a jestli v pravé písmeno C= 2. Když se po dlouhém bádání shodneme na stejné ruce, vyrážíme dál.

Obr. 13 Plastika sv. Václava s kopím

- Náš další úkol nás čeká na Žerotínově náměstí, kde je čtvercový obraz pany Marie Hostýnské. Tady zjistíme, že abychom mohli přijít na písmeno D, musíme spočítat počet věží Hostýnského kostela a vydělit ho dvěma. Tento úkol se nám nečekaně povedl celkem rychle.

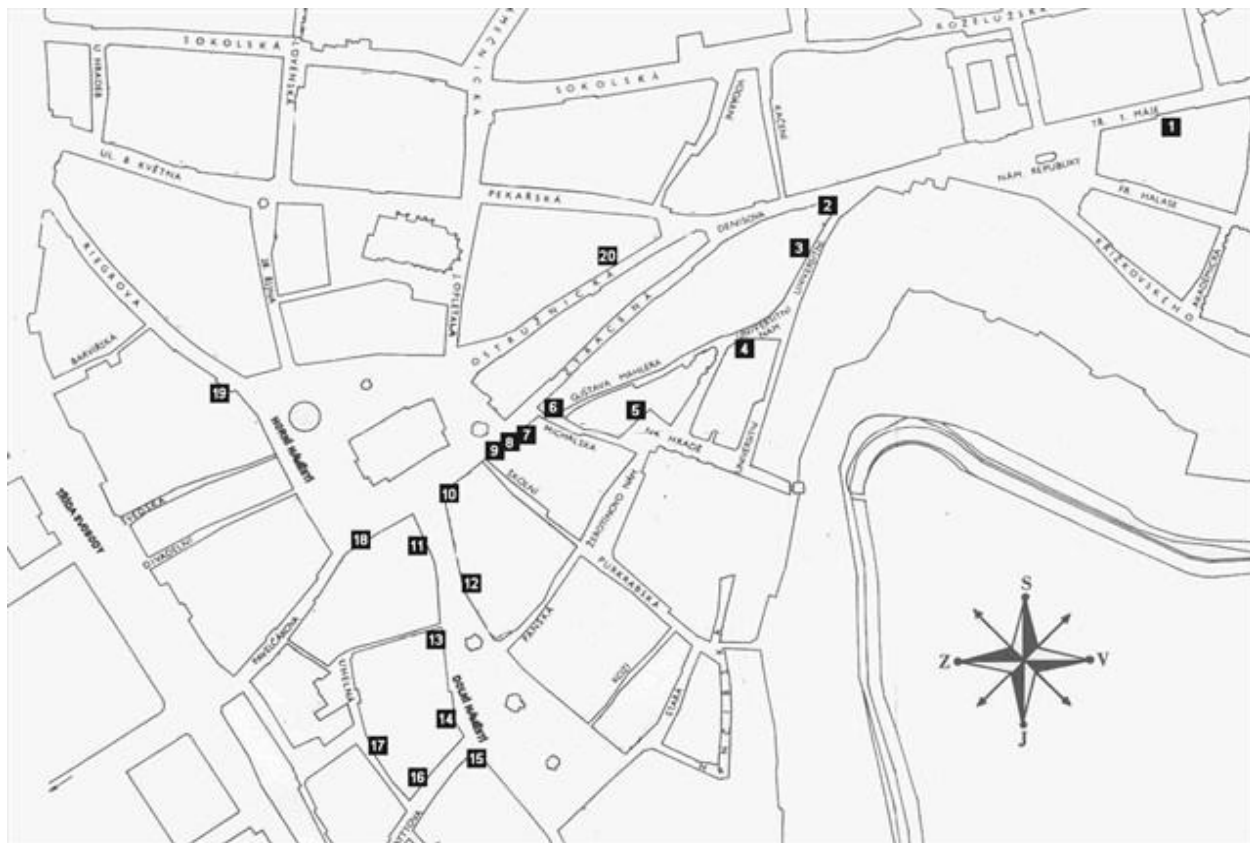
Obr. 13 Obraz Panny Marie
hostýnské

- Za pár minut už vcházíme do Michalské ulice, kde vidíme Dům u zlaté štiky. Další zkouška spočítá v tom, že musíme spočítat počet písmen v nápisu kavárny i včetně mezer. Tímto způsobem zjistíme písmeno E.

Obr. 14 Zlatá štika

- Takto pokračujeme až po písmeno E5 a pomalu zapisujeme naše číselné souřadnice, které potom zadáme do naší GPS, která nás zavede až k naší vysněné cache. Souřadnice nás nečekaně nasměrovaly k morovému sloupu na dolním náměstí. Nenápadně obcházíme sloup a hledáme skulinku, kde by mohla být cache ukrytá. Po chvílce hledání ji najdeme, podepíšeme se a uschováme ji, pro další skupinku objevitelů.

Obr. 15 Mapa znamení z geocachingu 1

4 Dotazník

Zeptala jsem se v 9. A, 9. B a 7. A, jestli ví, co jsou to domovní znamení. Do grafu jsem zaznamenala odpovědi a zjistil, že mnoho žáků neví, co to domovní znamení jsou.

9. A- 16 žáků

9. B- 18 žáků

7. A- 22 žáků

Dohromady- 56

ANO- 9

ANO- 5

ANO- 8

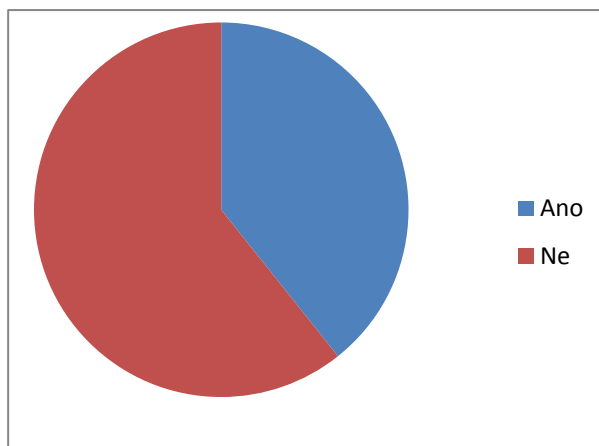
ANO- 22

NE- 7

NE- 13

NE- 14

NE- 34

Závěr

Pro mnohé z nás je Olomouc rodným městem, a proto si myslím, že je správné jej znát. A to nejen v současné podobě, ale také vše co souvisí s jeho minulostí, historickými událostmi a stavbami. Většina lidí si pod názvem historická Olomouc představí jen barokní kašny a kostely. Svou práci bych chtěla docílit toho, aby i žáci v mém věku věděli, co to domovní znamení jsou a kde se vyskytují. V mém průzkumu jsem zjistila, že víc než polovina žáků z každé třídy nemá ani ponětí, co to domovní znamení jsou. Díky mé práci jsem zjistila i pro mě nové věci a ani chvilku jsem nelitovala mého výběru tématu.

Prohlašuji, že na celé práci jsem pracoval samostatně a uvedl jsem použitou literaturu.

V Olomouci, červen 2014

podpis

Literatura a zdroje

knihy:

Vladimír Gračka, Helena Lisická, Karel Zámečníček: Domovní znamení v Olomouci. Olomouc: Poznání, 2009

webové stránky:

[online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: [http:// www.geocaching.com/geocache/GCZT17_olomoucka-domovni-znameni](http://www.geocaching.com/geocache/GCZT17_olomoucka-domovni-znameni)

[online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/9539>

[online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.azbooks.cz/dejiny/domovni-znameni-v-olomouci.html>

[online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.paces-casopis.cz/nase-temata/objevovana-olomouc/item/325-olomouck%C3%A1-domovn%C3%AD-znamen%C3%AD-m%C3%A1-lokdu%C5%BE-v%C3%AD-kde-se-vzala>

[online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/olomoucka-znameni-dum-u-cerneho-konicka20100320.html

[online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Geocaching>